

njena, spravijo. O svetem Mihelu se začne lov in terpi, dokler sneg ne pade ali deževno vreme ne nastane.

(Konec prihodnjic.)

O ljudskih učilnicah.

Libeliče na Koroškem. — Veliko se je že pisalo o začetnih ali ljudskih učilnicah. Iskreni podpiravci ljudskih učilnic in materi svoji Slovenii zvesti sinovi, so nam v „Novicah“ mnogo svetovali, kako naj bi se v ljudskih slovenskih učilnicah poduk na bolje stopnjo povzdignil. Ker je slehernemu pripušeno, povedati kar misli, ne zamerite mi, učilnicam prijazni, da se tudi jez oglašim, ter vam razodenem, česar po mojem mnenji pred vsem drugim je najbolj potreba, da se naše ljudske učilnice zboljšajo. Potreba nam je:

I.

dobrih, za domovino svojo unetih učiteljev. Kaj — bo morebiti kak učitelj zagodernjal — kaj berbraš ti? mar nismo verli sinovi mile majke Slovenije, ali ne podučevamo v maternem jeziku? Dobro vem, da je mnogo učiteljev in celó sivih starčkov, kateri so iskreni rodoljubi in so si na vso moč prizadevali, da jim ljubi materni jezik sedaj prav gladko teče. Vsem takim se ponižno poklonim in iz serca rečem: slava! Naj vam Oče nebeški trud vaš obilno poplača! Al žalibog! jih je pa tudi preveč zanikernih in brezvestnih, katerim sicer slovenski duh dobro diši in tekne, toda za slovenščino jim je toliko mar, kakor za piškav oreh. — Vas same vprašam, dragi učitelji! ali zaslužijo taki vaši bratje lepo ime „učitelj“, kateri v učilnici slovenščino spačujejo z nemščino, na pr.: zakaj si erscht prišel? — ti zumalo znaš, — pojdi s ponka, pokaži platelt of itd. In kakošni so njih napevi v cerkvi? Lahko rečem, da v marsikteri cerkvi ni nobene podgane in miši več, ker so jih strašni napevi in grozovito mlatenje po orglah že davno v beg pognali. Ako mi tega kdo ne verjame, lahko se do živega sam prepriča, naj gré le v nekatere cerkve. In taka se godí v čisto slovenskih krajih! Ali bi ne bilo boljši, da bi nobene učilnice ne bilo? O milovanja vredni otročiči!

Da bi se toraj poduk in slovenski jezik v ljudskih učilnicah slovenskih na višo stopnjo spravil, je treba dobrih za blagor naroda našega unetih učiteljev. Od kod pa dobiti dobrih učiteljev? Iz dobrih učiteljskih pripravnic. K povzdigi poduka v slovenskih učilnicah je tedaj treba

II.

dobrih pripravnic, v katerih naj bi se podučevali oni, kateri bodo ljubo slovensko mladino podučevali, kakor potrebe sedanjega časa to terjajo. Govori se vedno in povsod o prenearedbah srednjih in višjih šol; o temeljiti prenearedbi ljudskih šol ni duha ne sluha, kakor da bi tu nobenih poprav treba ne bilo.

Da bi se učiteljskim pripravnikom prav učiteljski duh vdihnil, je potreba, naj se učiteljskim pripravnicam vodja izvoli mož, ki je domač, ki jezik svoje domovine in vse nje potrebe in krajske okolišine jako dobro ume in kateri je že kaj poskusil. Skušnje uče, da se ravno po tistih škofijstvih v učilnicah poduk dobro ravna, kjer se učiteljskim pripravnicam vodja jemlje mož, ki je že kaj v deželi poskusil ter potrebe in okolišine njene pozná. Kdor nič nima, tudi nič dati ne more.

Na drobno nočem segati v to, kar bi se v naših pripravnicah popraviti imelo, ker po prenearedbi ljudskih šol se ima ravnati prenearedba pripravnic, v katerih se izrejajo šolski učitelji. Naj so pa šole in učitelji po starem ali novem, treba je učiteljem

III.

učiteljskih zborov. Toda učiteljski zbori, da bodo več ko dozdej hasni imeli, morajo tudi drugo ter boljšo obleko obleči. Kakošni so bili dosihmal učiteljski zbori? Koliko

koristi so učiteljem in ljubi mladini donášali? Učitelji, prijatli moji! roko na persa in z mano recite: malo, malo, ali celó nič! In zakaj? Ogleda učilnic je razposlal učiteljem pismeno, kaj imajo prepisati, rečem, prepisati. Po lastnih skušnjah to terdim. Bil sem večkrat v učiteljskih zborih, ter se do živega prepričal, kako so učitelji svoje spise berbrali, ktere so iz knjig povzeli. Potem, ko je vsak svoj spis ali prav za prav prepis zbral, je bilo učiteljskega zbora konec, pa nobene koristi, in po mastnem obedu se je vsak na svoj dom vernil, ne trobice bolji ko prej.

Učiteljski zbori morajo torej svojo sedanjo obleko spremeniti. Po mojem mnenji naj bi oblekli takošno le obleko: Pod klop z vsem pisanjem! Šolski ogleda naj sicer kraj in dan odloči, kjer in kdaj se imajo učitelji — tudi učeniki kersanskega nauka — njegovega okrožja zbrati. So se učitelji zbrali, naj enemu velí z učenci, katerih je ondotnemu učitelju v ta namen odbrati zaukazal, računati, drugemu brati itd., da se prepriča, kako ta ali uni podučeva, kaj temu ali unemu še pomankuje, in potem naj bi se to v zboru vzelo v prijazen pretres. Pa tudi cerkveno petje bi naj se ne pozabilo, zakaj v nekterih krajih je strašno zanemarjeno. Učitelje je treba jako jako spodbosti, da bi jim mar bilo za lastno izobraženje, ter si čedalje boljši čin učenja prisvojili; tisti, ki najumnije podučeva ali prepeva, naj bode očitno pohvaljen ali prejme tudi kako darilo.

Prav bi tudi bilo, ako bi okrožnji ogleda učilnic tudi na to gledal, da bi učitelji njegovega okrožja pri vsaki saj konecletni šolski preskušnji bili, ter se tako eden od drugega prav in umno podučevati učili.

Poduk v ljudskih učilnicah slovenskih na bolje stopnjo vzdigniti, bi pa tudi treba in jako koristno bilo, ako bi enkrat

IV.

vedna sprememba in odločba šolskih knjig nehala. Že okoli 10 let se knjige v ljudskih in višjih učilnicah leto na leto spremenjavajo ter zboljšujejo; al dozdej je ta vedna sprememba šolskih knjig poduk bolj overala kakor pa podpirala, zlasti v ljudskih učilnicah. Komaj se je učitelj ene knjige privadil, že jo je moral v kot zapoditi, ter si drugo pripraviti. In zakaj je ljudem za učilnice tako malo, ja v nekterih krajih celó nič mar? — Nekoliko tudi zagadel, ker morajo otročičem svojim vsako leto nove knjige omišljevati.

Naj bi toraj šolski svetovavci se zbrali ter se posvetovali, kakošne knjige bi sedanjim terjatvam ustregle, in za najpripravniše spoznane za dolgo poterdili, da bi zmotnjav in ovér v podučenji enkrat konec bilo.

H koncu pa vsem učiteljem kot prijatel roko podam ter prosim, mi ne zameriti, ako sem kterege z odkritoserčnim pisanjem piknil. Na noge, učitelji! sada nam je solnce lepše sijati jelo; ne zamudite zlatega časa in popravljajte, kar je bilo dozdej zanemarenega.

T. M. Štantetov-Šentvidski.

Odperto pismo

prečastitemu gospodu Jožefu Globočnik-u,
fužinarju v Železnikih.

Morebiti se bote čudili, da Vam to pisemce ne pride po pošti, ampak po naših hvale vrednih „Novicah“ v roke, in zakaj da Vam tako pišem? Zato, da bi še drugi brali, ktere to zadeva, kar mi je pri sercu. Želja mi je, terpljenje kovačem polajšati in zato svetujem: Prenearedite nekoliko delavni red!

Do zdaj vstajajo v Železnikih kovači k delu od 11. ure do polnoči in kujejo do 10. ali 11. ure dopoldne. Toraj spijo le od kake 6. do 11. ure ponoči, verh tega se še popoldne navadno kake dve uri k počitku podajo, da trudne ude malo pokrepčajo. Al tak red je le zgolj navada, iz